genoemde boeken en bescheiden *moeten* gedurende *vijf* jaren na afloop van het kalenderjaar waarop ze betrekking hebben, worden bewaard. Dit is een voorschrift in het belang van de fiscus. Vandaar dat de inspecteur een afwijking kan toestaan. Wie dat vraagt moet denken aan art. 18, volgens hetwelk navordering is uitgesloten indien „sedertdien” *vijf* jaren zijn verstreken. Wat „sedertdien” is leze men in het artikel. Er valt onder het geval, dat ten onrechte teruggaaf van omzetbelasting of invoerbelasting is verleend. Dat kan dus een later jaar zijn dan waarover de belasting schuldig was.

Vermogensaanwasbelasting. Volgens art. 45 is navordering mogelijk tot en met 31 December 1955.

Heffing in eens, idem, art. 30.

Successierecht. Ingeval van verzwijging kan de in art. 60 Successiewet genoemde vervolging worden ingesteld binnen twee jaren te rekenen van het tijdstip waarop akten of stukken, waaruit blijkt of het gegrond vermoeden ontstaat dat verzuim heeft plaats gehad of verkeerde opgaven zijn gedaan, er kennis zijn gekomen van de rijksambtenaar.

Samenvattend zou ik zeggen:

1. de stukken 1940—1945 bewaren tot 31 December 1955 (Buitengewoon navorderingsbesluit en V.A.B.).
 2. Als algemene regel: stukken ouder dan 6 jaar opruimen, tenzij een strafvervolging mogelijk wordt geacht.
 3. Na overlijden van een ondernemer dient men omzichtig te zijn met het opruimen.
-

BOEKBESPREKING

Termijnhandel in goederen, van Dr J. F. Haccoû, Uitg. Stenfert Kroese Leiden 1947

door Prof. Dr J. F. ten Doesschate

Deze aanvankelijk door de oorlogsomstandigheden in stencilvorm en thans in boekvorm verschenen Amsterdamse dissertatie heeft de conjunctuur niet mee. De termijnhandel in goederen is een uiting van het vrije handelsverkeer, waarin de mogelijkheid van grillige prijsprongen tot georganiseerde vormen van prijsverzekering noopt. En aangezien de beroepsmatige verzekeringsinstellingen dit risico juist om zijn grilligheid en daardoor onberekenbaarheid niet plegen te dekken, heeft de handel van ouds naar een eigen wijze van verzekering, nl. via de termijnmarkten, gezocht. De positie in de naturamarkt werd door het innemen van een tegengestelde positie in de termijnmarkt geneutraliseerd onder gebruikmaking van de gulden regel: „long the spots, short the futures; short the spots, long the futures”. Was het prijsverloop op beide markten gelijk, dan had de „hedge” haar plicht gedaan; was het niet helemaal gelijk, dan bestond de mogelijkheid, dat er een verlies resulteerde, dat dan echter in ieder geval zeer beperkt was en als het ware de premie vormde, waartegen de (prijs)verzekering gesloten was. Was Liverpool vast op grond van een grote order uit Manchester, dan reageerde reeds een half uur later de boer in Georgië; er was, ook overigens, een wereldhuishouding en, wat meer zegt, een wereldmarkt.

Dit alles doet nu een beetje onwettelijk aan. In een groot deel van

de wereld is de handel staatstaak geworden, in een ander groot deel is weliswaar de handel nog taak van het particuliere bedrijfsleven, doch sterk gebonden aan door de overheid voorgeschreven prijzen en te verhandelen quantiteiten; het arbeidsterrein van de termijnmarkten is sterk ingekrompen in het resterende deel van de wereld, dat als het ware een restmarkt is geworden, met alle gevolgen van dien. Waar geen dagelijkse prijsschommelingen meer zijn, waar de tastzintuigen van het handelsapparaat de verfijnde instelling op het marktmechanisme missen en nog slechts occasionele en dan door tal van autoriteiten goedgekeurde prijzen behoeven te registreren, is een taak voor de termijnhandel niet aanwezig en ziet men de daartoe nodige markt vormen dan ook verdwijnen. In een wereld, waarin een groot deel van het handelsverkeer zich onder vigueur van bilaterale verdragen afspeelt, kan nog slechts voor de restanten, voor de „grande exportation”, van een wereldmarkt in de oude zin des woords gesproken worden; de termijnmarkt als instituut moest hier onvermijdelijk de weerslag van gaan gevoelen.

Heeft het boek dus m.i. de conjunctuur niet mee, dit neemt niet weg, dat het een veelal uitstekende en dikwijls originele analyse van de termijnhandel in goederen geeft. De schrijver heeft een omvangrijke literatuur met succes doorgewerkt en verrast de lezer op vele plaatsen met algemene en gedetailleerde beschouwingen over de organisatie van de handel, die de moeite van het lezen van dit ruim 340 pagina's tellende geschrift ten volle waard zijn. Een enkele kanttekening moge hier niettemin volgen.

De schrijver ziet het onderscheidende element van termijnaffaires hierin, dat „de koopers en verkoopters de goederen niet wenschen te ontvangen en te leveren” ¹⁾. Onder termijnhandel verstaat hij „het koopen en verkoopen van goederen voor levering op een toekomstig tijdstip, met de bedoeling die goederen op dat overeengekomen tijdstip niet te ontvangen noch te leveren, doch tot afwikkeling van het contract te komen door verrekening van het prijsverschil tusschen de oorspronkelijke en een nieuwe, aan deze tegengestelde, transactie” ²⁾. In het subjectieve „niet wenschen” en de eveneens subjectieve „bedoeling” van partijen zou dus het criterium liggen. Ik betwijfel echter, of dit juist geformuleerd is. Niet de bedoeling van partijen maakt het specifieke van de termijnmarkt uit, maar het complex van reglements bepalingen, dat deze markt bij uitstek geschikt doet zijn om die bedoeling — het verrekenen van prijsverschillen, teneinde zich tegen het prijsrisico te verzekeren — te verwezenlijken. Het criterium ligt dan in de markt vorm zelve, niet in de wil of bedoeling van partijen. Dit is, naar ik meen, objectief juist en ondervangt bovendien de moeilijkheid, dat de definitie van de schrijver de uitzondering — gelegen in de gevallen, waarin partijen van de termijnmarkt gebruik maken om te leveren of geleverd te krijgen — niet omvat.

In dit verband moet eveneens bezwaar gemaakt worden tegen de stelling op blz. 30, volgens welke de termijnmarkt geen plaats zou zijn, waar de vraag naar en het aanbod van goederen elkaar bereiken, doch „uitsluitend (moet) worden gezien als de plaats, waar men prijsrisico's verhandelt”. Het komt mij voor, dat er wel degelijk goederen worden verhandeld, doch, inderdaad, met een (grotendeels) zeer speciale bedoeling en volgens een organisatieschema, dat zich ten doel stelt deze bedoeling gemakkelijk te effectueren.

¹⁾ blz. 4.

²⁾ idem.

Wat voorts de levering betreft laat de schrijver op blz. 15 tot twee maal toe de *koper* leveren, terwijl waarschijnlijk de *verkoper* bedoeld zal zijn. Ook wordt op blz. 59, bij de bespreking van de handel in tulpenbollen, gezegd, dat de levering „juist in tegenstelling tot het gebruikelijke in den termijnhandel, in verkoper's keuze was". Op blz. 222 echter wordt terecht vermeld, dat de keuze van plaats en tijd van levering thans overal aan de verkoper staat. Zo ook wordt op dezelfde bladzijde de aanzegging genoemd „de mededeeling van den verkoper aan zijn koper, dat hij de leveringsverplichting wenscht na te komen". De tegenstelling, die op blz. 59 vermeld wordt, is dus niet begrijpelijk.

In par. 10 komt een zinsnede voor, die me niet duidelijk is geworden. Sprekende over de betekenis van de termijnhandel zegt de schrijver, dat prijsrisico alleen zou bestaan voor de passieve productiemiddelen en de daaruit verkregen producten; „voor de actieve productiemiddelen is geen sprake van een risico van prijsverandering, doch moet in verband met de ontwikkeling van de techniek rekening worden gehouden met de zekerheid van een prijsdaling" ³⁾. Aannemende, dat onder actieve productiemiddelen duurzame productiemiddelen en hulpmaterialen verstaan worden, is dit naar mij voorkomt een nogal krasse stelling. Wie de laatste tijd contact gehad heeft met de markt voor duurzame productiemiddelen en de regelmatige prijsstijgingen op deze markt heeft gadegeslagen, zal geneigd zijn met de schrijver te dezer zake van mening te verschillen.

Zwaarwegende bezwaren zijn dit intussen niet. Het boek moge hier en daar uitvoeriger zijn dan schrijver dezes zou prefereren, het geeft zonder twijfel zowel de grote lijn als het detail en verschaft de lezer een uitstekend inzicht in wezen en functie van een verzekeringsinstituut, dat eens van doorslaggevende betekenis voor de wereldhandel was.

³⁾ blz. 29.

INGEKOMEN BOEKEN

Economie en Maatschappij, opstellen geschreven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de faculteit der economische wetenschappen van de Universiteit van Amsterdam, *Uitg. P. Noordhoff N.V.* Groningen.

Dr Ir C. L. M. Kerkhoven, Het tempo van arbeidsverrichtingen in de massaproductie, *Uitg. A. J. G. Strengholt*, Amsterdam. Prijs f 9,75.

G. P. J. Hogeweg, Beginselen der Handelskennis, *N.V. Uitg. Mij v/h G. Delwel*, Den Haag.

Dr W. Sleumer Tzn. Elementen van het groepsleven, *N.V. Uitg. Mij v/h G. Delwel*, Den Haag.

P. Bakker, Bedrijfseconomische Monographieën, Grondslagen van de bedrijfsbudgettering, *Uitg. Stenfert Kroese*, Leiden.

Mr P. M. von Baumhauer en *Mr J. A. Eigeman*, Beginselen der Staatshuishoudkunde, *N.V. Uitg. Mij v/h G. Delwel*, Den Haag.

Ver. voor Belastingwetenschap, Dubbele successierechten. Stenografisch verslag van het debat in de vergadering van 17 April 1948, van de Ned. Ver. voor Internationaal Belastingrecht en de Ver. voor Belastingwetenschap, *Uitg. N. Samsom N.V.*, Alphen a/d Rijn.

Ver. voor Belastingwetenschap, Inleiding *Prof. Dr P. J. A. Adriani* over „De jongste ontwikkeling van de belastingwetgeving in België en Luxemburg vergeleken met die in Nederland". *Uitg. N. Samsom N.V.*, Alphen a/d Rijn.